

KIRJALLINEN KYSYMYS 713/2014 vp

Lainauskorvauksiin varatun määrärahan korottaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Kotimainen kirjallisuus on suomalaisen kulttuurin kivijalka. Myös suomalainen kirjastolaitos on maailman huippua ja lainamäärät ovat maassamme Pohjoismaiden korkeimmat. Kirjastolainauksesta tekijöille maksettavat lainauskorvaukset ovat kuitenkin Suomessa muita Pohjoismaita huomattavasti jäljessä. Suomessa lainauskorvauksiin varattava vuosittainen määräraha (4,075 milj. euroa) on huomattavasti pienempi kuin muissa Pohjoismaissa (esim. Ruotsissa n. 14 milj. euroa ja Tanskassa n. 22 milj. euroa). Suomalaiset ovat kuitenkin lainajakansaa, ja kirjastojemme lainamäärät ovat suuremmat kuin missään muualla. Nykyisellä lainauskorvausten tasolla suomalainen kirjallisuuden tekijä saa yhdestä teoksensa lainasta noin kuusi senttiä.

Suomessa teosten lainamääriin perustuvat tekijänoikeuskorvaukset ovat olleet käytössä vuodesta 2007, kun muissa Pohjoismaissa vastaavia korvauksia on maksettu jo vuosikymmenten ajan. Suomalaisille kirjallisuuden tekijöille on aiheutunut kuluneiden vuosikymmenten aikana huomattavia tulonmenetyksiä teosten lainamääriin perustuvan tekijänoikeuskorvausjärjestelmän puuttumisesta. Myös eduskunta on toistuvasti todennut lainauskorvausten olevan maassamme liian alhaisella tasolla ja edellyttänyt selkeää ohjelmaa niiden korottamiseksi.

Tekijänoikeuslaki antaa lähtökohtaisesti teoksen tekijälle oikeuden päättää, missä hänen teostaan käytetään, minkälaisena ja millä ehdoilla. Tästä yksinoikeudesta voidaan säätää poikkeuksia, jotka mahdollistavat esimerkiksi teosten lai-

naamisen kirjastoista ilman tekijöiltä edellytettävää lupaa. Tekijällä ei ole tekijänoikeuslain mukaan oikeutta kieltää teostensa lainaamista kirjastoista, minkä vuoksi hänellä on lain mukaan oikeus kohtuulliseen korvaukseen.

Suomea velvoittaa EU:n jäsenvaltiona vuokraus- ja lainausdirektiivi, johon lainauskorvaukset perustuvat. Direktiivin mukaan tekijän tulee saada kohtuullinen korvaus teostensa lainaamisesta. Suomea velvoittaa myös EU:n tuomioistuinten kesällä 2011 antama päätös (C-271/10), jonka mukaan lainauskorvaus ei saa olla tasoltaan symbolinen, vaan sen tulee olla kohtuullinen korvaus tekijälle aiheutuvasta tulonmenetyksestä. Vuokraus- ja lainausdirektiivissä todetaan myös, että tekijöiden työn jatkuvuus edellyttää riittäviä tuloja ja että tämä voidaan tehokkaasti turvata ainoastaan antamalla asianomaisille oikeudenhaltijoille riittävä suoja.

Tekijänoikeudet puhuttavat voimakkaasti, ja usein monimutkaisten asioiden ratkaisemiseen tarvitaan laajoja kompromisseja. Lainauskorvaukset ovat poikkeus: niiden korottamista kannattavat kaikki. Haasteellisinakin taloudellisina aikoina valtion tulee korjata oikeudelliset epäkohdat. Myös kirjailijoiden työllistävä vaikutus tulee huomioida: luovan työn tekijät pitävät käynnissä laajan luovan alan arvoketjun. Lainauskorvausten tuntuva korottaminen ja kirjailijoiden toimeentulon vahvistaminen turvaisivat luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä sekä edistäisivät luovaa taloutta ja talouskasvua.

KK 713/2014 vp — Sari Sarkomaa /kok ym.

Tekijänoikeuksilla on myös uutta luova tarkoitus: turvaamalla tekijöiden mahdollisuus keskittyä pääasialliseen työhönsä synnytetään uutta kirjallisuutta. Tekijänoikeuskorvaukset muodostavat tekijän työstään saaman palkan. Valtiovalalla on velvollisuus turvata tekijälle kohtuullinen korvaus hänen luomiensa teosten käyttämisestä. Kirjastolainaaminen kirjastoista on teosten taloudellista hyödyntämistä, josta tekijän tulee saada asianmukainen korvaus.

Laadukas suomalainen kirjallisuus tarjoaa kirjastolaitokselle sisällön ja mahdollistaa sen olemassaolon. Myös tekijöille tulee antaa mahdollisuus elää työllään.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin valtioneuvosto ryhtyy, jotta Suomessa lainauskorvauksiin varattu määräraha nostetaan eduskunnan tahotilan mukaisesti tasolle, joka takaa tekijöille riittävän korvauksen heidän teostensa lainaamisesta ja

onko opetus- ja kulttuuriministeriössä laadittu konkreettinen ohjelma lainauskorvausten korottamiseksi pohjoismaiselle tasolle, ja mikäli on, mikä on kyseisen ohjelman sisältö?

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 2014

Sari Sarkomaa /kok
Tuula Väättäinen /sd
Risto Kalliorinne /vas
Johanna Karimäki /vihr
Maria Lohela /ps
Leena Rauhala /kd
Sari Palm /kd

Mats Nylund /r
Anneli Kiljunen /sd
Markku Rossi /kesk
Leena Harkimo /kok
Raija Vahasalo /kok
Ritva Elomaa /ps
Pia Kauma /kok